

Koulu- ja nettikiusaamisen uhriksi joutumisen esiintyvyys sekä yhteys koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen

Tuomas Rautiainen & Manu Tanskanen

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Artikkelimuotoinen
Kevätlukukausi 2024
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Rautiainen, Tuomas ja Tanskanen, Manu. 2024. Koulu- ja nettikiusaamisen uhriksi joutumisen esiintyvyys sekä yhteys koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 46 sivua.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten paljon koulukiusaamista ja nettikiusaamista esiintyy suomalaisten 3.- ja 4.-luokkalaisten oppilaiden keskuudessa sekä missä määrin kiusaamisen eri muodot päällekkäistyvät. Tutkimme myös, miten sukupuoli, koulussa kiusatuksi joutuminen sekä nettikiusatuksi joutuminen ovat yhteydessä oppilaiden kokemaan psykologiseen turvallisuuteen.

Tutkimuksessa käytetty aineisto on kerätty oppimisen dynamiikan ja interventiotutkimuksen huippututkimusyksikön (InterLearn) toimesta. Aineisto kerättiin vuoden 2023 keväällä, ja yhteensä 726 oppilasta 40:stä eri luokasta osallistui aineiston keruuseen. Analyysimenetelminä käytimme Pearsonin korrelaatiota, ristiintaulukointia sekä lineaarista regressioanalyysiä.

Tutkimuksen tulosten mukaan koulussa kiusatuksi joutuneita oli enemmän kuin nettikiusatuksi joutuneita. Etenkin nettikiusattujen oppilaiden kohdalla kiusaaminen päällekkäistyi. Pelkästään nettikiusattujen oppilaiden osuus oli odotettua suurempi. Koulussa kiusatuksi joutuminen ja sukupuoli olivat yhteydessä oppilaiden koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen. Nettikiusatuksi joutuminen ei sen sijaan ollut yhteydessä oppilaiden koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen.

Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että netissä kiusattujen oppilaiden määrä on kasvussa samalla kun koulukiusattujen oppilaiden määrä on vähentynyt. Tuloksemme myös osoittavat, että sukupuolten välillä ei ole eroa kiusaamisen kohteeksi joutumisessa. Koettuun turvallisuuden tunteeseen voimakkaammin yhteydessä vaikuttaa olevan se, joutuuko kiusatuksi ollenkaan, eikä niinkään kuinka usein kiusaamisen uhriksi joutuu.

Asiasanat: koulukiusaaminen, nettikiusaaminen, psykologinen turvallisuus

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO.....	4
1.1 Perinteinen kiusaaminen ja nettikiusaaminen ilmiöinä.....	5
1.2 Koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen yleisyys sekä päällekkäistyminen.....	9
1.3 Psykologinen turvallisuus ja kiusaaminen	12
1.4 Tutkimuskysymykset.....	15
2 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	18
2.1 Tutkimusaineisto ja osallistujat.....	18
2.3 Aineiston keruu.....	19
2.4 Mittarit ja muuttujat	19
2.5 Aineiston analyysi	20
2.6 Eettiset ratkaisut.....	22
3 TULOKSET.....	24
3.1 Koulussa ja netissä kiusatuksi joutumisen esiintyvyys ja päällekkäistyminen.....	24
3.2 Koulussa ja netissä kiusatuksi joutumisen sekä kiusaamisen toistuvuuden yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuteen.....	25
4 POHDINTA.....	28
4.1 Tulokset ja johtopäätökset	28
4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet.....	33
4.3 Jatkotutkimustarpeet.....	35
LÄHTEET	38

1 JOHDANTO

Kiusaaminen on jo pitkään ollut keskeinen aihe koulumaailmaan liitetystä keskustelusta ja sen lieveilmiöitä on tutkittu runsaasti. Kiusaaminen on huomioitu myös Suomen lainsäädännössä: vuonna 2022 perusopetuslakiin (1998/628) lisättiin säännös, joka velvoittaa oppilaita käyttäytymään koulussa asiallisesti sekä olemaan muita kiusaamatta ja syrjimättä. Vaikka kiusaamisen vastaista työtä tehdään runsaasti, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan Suomessa 4. ja 5. -luokan oppilaita yhä 8,6 % joutui koulukiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa. Huomionarvoista on myös se, että vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan kiusatuksi joutuneiden oppilaiden määrä on suurempi kuin kahdessa aikaisemmassa mittauksessa (2021 ja 2019).

Kiusaamista voi esiintyä eri tavoin, mutta tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat erityisesti koulussa esiintyvä kiusaaminen (perinteinen kiusaaminen) sekä nettikiusaaminen. Ajankohtaisen suomalaisen koulu- ja nettikiusaamisen esiintyvyyttä vertailevan tutkimuskirjallisuuden puute tekee aiheesta tutkimisen arvoisen. Nettikiusaamisesta saatavan tiedon tarpeellisuutta korostaa se, että lapset ja nuoret käyttävät internetiä yhä nuorempina (Keeley & Little, 2017). Keeley ja Little (2017) huomauttavat myös, että internetin lisääntyneestä käytöstä huolimatta monelta lapselta puuttuu sen turvalliseen käyttöön vaadittavia digitaalisen ja kriittisen ajattelun taitoja.

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että koulu- ja nettikiusaaminen päällekkäistyvät usein (mm. Görzig & Machackova, 2015; Morin ym., 2018; Kowalski ym., 2014). Kiusaamisen muotojen päällekkäistymisellä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä, että yksittäinen henkilö joutuu samanaikaisesti koulukiusaamisen sekä nettikiusaamisen kohteeksi.

Kiusaamisen kohteeksi joutumisella on runsaasti todettuja negatiivisia seurauksia yksilön hyvinvointiin, joista yksi on koetun turvallisuuden tunteen heikkeneminen (mm. Randa, 2013; Kowalski ym., 2014; Bentley ym., 2021; Yablon &

Addington, 2018). Tässä tutkimuksessa koettua psykologista turvallisuutta tarkastellaan Amy Edmondsonin (1999) alkuperäistä määritelmää hyödyntäen. Edmondson (1999) määrittelee psykologisen turvallisuuden tunteen vapautena ilmaista omia ajatuksia ja tunteita ilman pelkoa niiden aiheuttamista negatiivisista seurauksista. Sekä koulukiusaamisen (mm. Bentley ym., 2021; Yablon & Addington, 2018) että nettikiusaamisen (mm. Randa, 2013; Kowalski ym., 2014) on todettu olevan yhteydessä heikentyneeseen turvallisuuden tunteeseen. Tutkimuskirjallisuudessa on tarkasteltu myös kiusaamisen uhriksi joutumisen toistuvuuden yhteyttä koettuun psykologiseen turvallisuuteen ristiriitaisin tutkimustuloksien (mm. Turner ym., 2006; Wilcox ym., 2005; Yablon & Addington, 2018). Tutkimuskirjallisuuden perusteella ei ole täysin selvää, kumpi on vahvemmin yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen: se, kuinka usein joutuu kiusatuksi, vai se, joutuuko kiusatuksi ylipäänsä.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme, kuinka paljon koulussa tapahtuvaa kiusaamista sekä nettikiusaamista esiintyy suomalaisten 3.- ja 4.-luokkalaisten oppilaiden keskuudessa. Lisäksi tarkastelemme kiusatuksi ja nettikiusatuksi joutumisen päällekkäistymistä sekä eri kiusaamisen muotojen ja uhriksi joutumisen toistuvuuden yhteyttä oppilaiden koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen. Tutkimuksemme tavoitteena on täyttää tämänhetkisessä suomalaisessa tutkimuskirjallisuudessa esiintyvää aukkoa ja tuoda syvällisempää ymmärrystä koulu- ja nettikiusaamisesta.

1.1 Perinteinen kiusaaminen ja nettikiusaaminen ilmiöinä

Perinteisen kiusaamisen määrittelemisessä hyödynnetään usein Dan Olweuksen varhaisia tutkimuksia. Olweuksen (1992) mukaan kiusaamisella tarkoitetaan joukkoa tahallisia ja aggressiivisia tekoja, joilta uhrin on vaikea puolustautua. Määritelmää käytetään vielä tänäkin päivänä tutkimuskirjallisuudessa, kuitenkin hieman sovellettuna. Tutkimuskirjallisuudessa perinteisen kiusaamisen määritelmässä korostuu kiusaamisen toistuvuus, epätasaiset voimasuhteet sekä kiu-

saamisen tarkoituksenmukaisuus (mm. Olweus, 2013; Smith ym., 2012; O'Higgins, 2021). Myös tässä pro gradu -tutkimuksessa kiusaaminen määritellään edellä mainittujen kolmen tutkimuskirjallisuudessa yleisesti käytetyn kriteerin avulla.

Joskus kiusaamisen määrittelemisen ja erottamisen muista kiusaamisen rajapinnoilla olevista käsitteistä, kuten syrjinnästä, ostrakismista ja seksuaalisesta häirinnästä, on vaikeaa (Laitinen ym., 2020). Suomessa kiusaamista ei ole kriminalisoitu omana tekonaan, mutta vakavimmillaan se voi kuitenkin täyttää rikoksen tunnusmerkistön (Laitinen ym., 2020). Myös perusopetuslaki (1998/628) velvoittaa oppilaita käyttäytymään koulussa asiallisesti, muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä muiden turvallisuutta tai terveyttä vaarantamatta.

Suuri osa kiusaamiseen liittyvästä tutkimuksesta on kohdistunut koulu- maailmaan ja keskittyy oppilaiden väliseen kiusaamiseen (Smith ym., 2012). Koska koulu yhdistää lähes kaikkia tietyn alueen lapsia ja nuoria, on se myös erinomainen ympäristö tutkia kiusaamiseen liittyviä tekijöitä (Merrell ym., 2008). Kiusaaminen ei kuitenkaan rajoitu pelkästään kouluihin, vaan sitä ilmenee myös esimerkiksi harrastuksissa, koulumatkoilla sekä muissa vapaa-ajan aktiviteeteissa. Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena on kuitenkin juuri kouluissa esiintyvä kiusaaminen.

Teknologian kehittymisen seurauksena lapset ja nuoret viettävät enenevässä määrin aikaa internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Nuoret esimerkiksi käyttävät internetin sosiaalisia verkostoja ja chat-palveluita tukeakseen tai vahvistaakseen ihmissuhteitaan (Camacho ym., 2023). Vaikka internetin avulla sosiaalisia suhteita voidaan vahvistaa, on myös huomioitava internetin sosiaalisten verkostojen mukanaan tuomat riskit. Kiusaamista voi tapahtua missä tahansa tilassa, jossa ihmiset kokoontuvat ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Merrill ym., 2008). Tämä pätee myös internetin eri ympäristöihin, joiden lisääntynyt käyttö on tehnyt nettikiusaamisesta kasvavan ongelman (Laitinen ym., 2020).

Nettikiusaamista pyritään monesti määrittelemään perinteisen kiusaamisen määritelmää hyödyntäen, sillä kiusaamisen muodoilla on huomattavia yhte-

neväisyyksiä (Englander ym., 2017). Smith ym. (2008) määrittelevät nettikiusaamisen (engl. cyberbullying) yksilön tai joukon tekemiksi tahalliseksi sekä aggressiiviseksi teoiksi, joilta uhri ei voi helposti puolustautua ja joissa hyödynnetään elektronisia laitteita. Nettikiusaaminen voidaan siis ymmärtää perinteisenä kiusaamisena, joka tapahtuu toisella alustalla (Englander ym., 2017). Kuitenkin usein pohditaan, voidaanko nettikiusaamista määritellä perinteisen kiusaamisen määritelmän avulla, vai tulisiko nettikiusaamista pyrkiä ymmärtämään omana ilmiönään.

Olweus (2013) mainitsee, että perinteiseen kiusaamiseen verrattuna nettikiusaaminen ei välttämättä toteudu toistuvasti, eikä myöskään osapuolten voimasuhteita ole helppo mitata. Kuitenkin jos nettikiusaajan digitaaliset taidot ovat huomattavasti kiusaamisen kohteeksi joutunutta paremmat, voidaan tätä taitojen välistä eroa havainnoida voimasuhteiden näkökulmasta (Görzig & Machackova, 2015; Slonje ym., 2013). Internet mahdollistaa myös nettikiusaajan anonymiteetin, ja sitä voidaan pitää voimasuhteita muuttavana tekijänä (Slonje ym., 2013). Slonje ja kollegat (2013) huomauttavat myös, että nettikiusaamisen toistuvuuden määrittelemistä vaikeuttaa se, että yksikin teko voi teknologian avulla toistua useaan otteeseen, kun esimerkiksi sähköisiä viestejä välitetään eteenpäin. Vaikka nettikiusaamista tutkitaan jatkuvasti enenevässä määrin, on nettikiusaamisen määritelmä vielä hyvin avoin, eivätkä asiantuntijat ole saavuttaneet yksimielisyyttä sen tarkemmista kriteereistä (Vismara ym., 2022).

Nettikiusaamiseen puuttumista vaikeuttaa esimerkiksi se, että kiusaajan identiteetti saattaa jäädä tuntemattomaksi tekojen aikana ja niiden jälkeen (González-Cabrera ym., 2017). Perinteisessä kiusaamisessa kiusaajan identiteetin selvittäminen ei usein tuota vastaavanlaista ongelmaa. Nettikiusaamiseen puuttuminen saattaa olla vaikeaa myös siksi, että kiusaamiseen käytetyt ympäristöt eivät usein ole aikuisten valvomia. Vastaavasti aikuisten vähäiset tiedot ja taidot sosiaalisesta mediasta ja digitaalisista peleistä saattavat heikentää heidän kykyään puuttua tilanteisiin. Netissä tapahtuva kiusaaminen voi lisäksi helposti tavoittaa suuria yleisöjä, jolloin kiusaamistilanteista tulee todella julkisia ja helposti

nähtäviä (Myers & Cowie, 2019). Kiusaamiseen käytetyn materiaalin paikantaminen ja poistaminen eri sivustoilta ja sovelluksista on joissain tapauksissa mahdollonta. Perinteisiin kiusaamisen muotoihin verrattuna verkossa tapahtuvaa kiusaamista myös on vaikea paeta (Myers & Cowie, 2019). Siinä missä perinteistä kiusaamista tapahtuu useimmiten kouluissa, ei nettikiusaaminen ole samalla tavalla paikkasidonnaista.

Vaikka nettikiusaaminen tapahtuu verkossa eikä pidä sisällään fyysistä väkivaltaa, on virheellistä ajatella, että se olisi perinteistä kiusaamista vähemmän haitallista. Netissä kiusatuilla on havaittu olevan keskimääräistä enemmän psykologisia ja sosiaalisia haasteita sekä korkeampi alttius eristäytymiseen (Görzig & Machackova, 2015) ja itsetuhoisiin ajatuksiin (Kowalski ym., 2014). Nettikiusatut myös kärsivät todennäköisemmin uneen ja stressiin liittyvistä ongelmista sekä heikkenevästä koulumenestyksestä (Morin ym., 2018). Myös niissä oppilaisissa, jotka altistuvat nettikiusaamiselle vain vähäisissä määrin, on havaittu sosiaalisten tilanteiden pelkoa etenkin itselle vieraiden ihmisten kanssa sekä pelokkuutta heihin kohdistuvista negatiivisista käsityksistä (Martínez-Monteagudo ym., 2020). Erityisen haitalliseksi nettikiusaamisen kokevat psykologisten ja sosiaalisten haasteiden kanssa jo valmiiksi kamppailevat lapset ja nuoret (Görzig & Machackova, 2015). Paikoitellen nettikiusaaminen voi olla kiusatulle jopa perinteistä kiusaamista haitallisempaa (González-Cabrera ym., 2017).

Molempia kiusaamisen muotoja yhdistää se, että kiusaamista tapahtuu usein tilanteissa, joissa on sivustaseuraaajia. Useat tutkimuksen osoittavatkin sivustaseuraaajilla olevan suuri merkitys kiusaamistilanteiden ilmenemisessä (mm. Lee ym., 2015; Lodge & Frydenberg, 2005; Salmivalli, 2014; Morin ym., 2018). Ympäristössä, jossa tuetaan kiusaajaa mutta ei kiusattua, todennäköisemmin kiusataan, kuin ympäristössä, jossa kiusaamiseen ei kannusteta (Salmivalli, 2014). Jos ympäristö ei kuitenkaan kannusta kiusaamiseen, on kiusatuksi joutumisen riski huomattavasti pienempi myös niillä, joilla on muita kiusaamiselle altistavia tekijöitä (Salmivalli, 2014). Vastaavasti nettikiusaamisen negatiivisia seurauksia koe-taan vähemmän tilanteissa, joissa oppilaat kokevat vahvaa yhteenkuuluvuuden

tunnetta luokkatovereihinsa (Morin ym., 2018). Ympäröivien ihmisten suhtautumisella kiusaamiseen on siis suuri merkitys siihen, kuinka usein kiusaamista tapahtuu, mutta samalla myös siihen, kuinka turvalliseksi yksilöt kokevat olonsa tietyissä ympäristöissä.

Vaikka koulu- ja nettikiusaaminen tapahtuvat eri kontekstissa, eivät ne välttämättä ole täysin erillisiä ilmiöitä. Aikaisemmat tutkimukset viittaavat siihen, että perinteisen kiusaamisen kohteeksi joutunutta kiusataan myös usein internetissä (mm. Görzig & Machackova, 2015; Morin ym., 2018; Kowalski ym., 2014) ja että useimmiten nettikiusaaja on kiusatulle jo entuudestaan tuttu henkilö (Ybarra ym., 2012). Useat saattavatkin olla sekä perinteisen että netissä tapahtuvan kiusaamisen uhreja, ja jossain tilanteissa nettikiusaamisen on nähty toimivan jatkeena perinteiselle kiusaamiselle (Notar ym., 2013; Kowalski ym., 2014; Smith ym., 2008). Tieto kiusaamisen eri muotojen päällekkäistymisestä on tarpeellista kiusaamiseen puuttumisen ja ennaltaehkäisyn kannalta, joten tutkimuksen kohteena aihe on perusteltu ja ajankohtainen.

1.2 Koulukiusaamisen ja nettikiusaamisen yleisyys sekä päällekkäistyminen

Koska kiusaamisen määritelmästä ei ole saavutettu täyttä yksimielisyyttä, vaihtelevat määritelmät hieman tutkimuksesta riippuen. Yhtenä tärkeimpänä kysymyksenä voidaan pitää sitä, kuinka usein kiusaamista tulee tapahtua, jotta kiusaamisen toistuvuuden kriteeri täyttyy. Solberg ja Olweus (2003) määrittelevät kiusaamisen toistuvuuden kriteerin täyttyvän silloin, kun kiusaamista tapahtuu vähintään kahdesta kolmeen kertaa kuukaudessa. Tätä määritelmää on sittemmin käytetty useassa kiusaamisen esiintyvyyttä mittaavassa tutkimuskirjallisuudessa ja sitä käytetään myös tässä pro gradu -tutkimuksessa.

Suomessa tietoa koulukiusaamisen esiintyvyydestä saadaan joka toinen vuosi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttamassa kouluterveyskyselyssä. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan Suomessa eniten kiusaamista koetaan 4.- ja 5.-vuosiluokilla, vähiten taas lukioissa (THL, 2023). Tulosten

mukaan 4.- ja 5.-luokan oppilaista 8,6 % joutui koulukiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa, kun vastaavan kyselyn tulos vuonna 2021 oli 7,9 %. Lisäksi 4.- ja 5.-luokan oppilaista 43,4 % vastasi olleensa koulukiusattuna tai osallistuneensa koulukiusaamiseen koko lukukauden aikana, kun vuonna 2021 vastaavan kyselyn tulos oli 42,2 % (THL, 2023). Kahden vuoden aikana koulukiusaamisen esiintyvyys on siis hieman kasvanut 4.- ja 5.-luokkalaisten oppilaiden keskuudessa.

Kiusaamisen esiintyvyyttä tarkastellessa on kuitenkin syytä huomioida, että 1.-3.-vuosiluokat eivät olleet kouluterveyskyselyyn vastanneiden mukana. Aikaisemmat tutkimustulokset viittaavat siihen, että kiusaamisen esiintyvyys on korkeimmillaan matalimmilla luokka-asteilla (mm. Kärnä ym., 2011; Varjas ym., 2009; Olweus, 2010). Kärnä ym. (2011) mukaan Suomessa eniten kiusatuiksi joutuneita oli juuri peruskoulun 1.-3.-vuosiluokilla, kun kriteerinä oli kiusaamisen kohteeksi joutuminen kahdesta kolmeen kertaa kuukaudessa tai useammin.

Nettikiusaamisen esiintyvyys, siihen puuttumisen vaikeus sekä siitä koituvat negatiiviset seuraukset huolestuttavat vanhempia sekä tutkijoita (Salmivalli ym., 2013). Kuitenkin arviot nettikiusaamisen esiintyvyydestä vaihtelevat runsaasti. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan 20–40 % nuorista on ollut osallisena nettikiusaamisessa elämänsä aikana (Tokunaga, 2010). Kansainvälisesti mitattuna nettikiusatuksi joutuneiden määrä vaihteli Zhun ym. (2021) mukaan 13,99 % ja 57,5 % välillä. Tärkeää on kuitenkin huomioida, millaisin kriteerein nettikiusaamisen esiintyvyyttä on tutkimuksissa mitattu. Nettikiusaamisen esiintyvyyden vaihtelua voi selittää se, onko nettikiusatuksi joutumisen kriteerinä esimerkiksi nettikiusatuksi joutuminen koko elämän, viimeisimmän vuoden vai kuukauden aikana (Zhu ym., 2021).

Tutkimuksissa, joissa nettikiusaamisen esiintyvyydet ovat korkeita, on yleensä vapaammat kriteerit nettikiusatuksi joutumiselle (Salmivalli ym., 2013). Kun nettikiusatuksi joutumisen kriteerinä oli se, että on kohdannut nettikiusamista vähintään kahdesta kolmeen kertaa kuukaudessa, oli nettikiusatuksi joutuneiden määrä vain 3,4 % vastanneista (Olweus, 2012). Samalla mittarilla mitattuna Elledgen ym. (2013) mukaan alle 5 % vastanneista oli nettikiusaamisessa

osallisena. On siis tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millä menetelmillä ja millaisin mittarein nettikiusaamisen esiintyvyyttä on aiemmissa tutkimuksissa tutkittu.

Perinteinen kiusaaminen ja nettikiusaaminen saattavat esiintyä yhdessä siten, että kiusaamisen uhri voi olla sekä perinteisellä tavalla kiusattu että netti-kiusattu. Tätä kiusaamisen muotojen samanaikaista ilmenemistä kutsutaan päällekkäistymiseksi. Australiassa tehdyn tutkimuksen mukaan kiusatuista nuorista 71,4 % joutui pelkästään perinteisen kiusaamisen uhriksi, kun taas 27,4 % kiusatuista nuorista oli sekä perinteisen että nettikiusaamisen uhreja (Thomas ym., 2017). Havaintoja kiusaamisen muotojen päällekkäistymisestä tukee myös Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen tulokset, joiden mukaan 59,7 % nettikiusaamisen uhreiksi joutuneista nuorista oli myös perinteisen kiusaamisen uhreja (Schneider ym., 2012). Salmivallin ym. (2013) mukaan kiusaamisen muotojen päällekkäistyminen on yleisempää nettikiusatuksi joutuneiden kuin koulukiusatun oppilaiden keskuudessa.

Pelkästään nettikiusaamisen uhriksi joutuneiden oppilaiden määrä on aiempien tutkimusten mukaan vähäinen. Thomasin ym. (2017) tutkimuksessa kiusatuista nuorista sellaisia, joita oli kiusattu ainoastaan netissä, oli 1,1 %. Sen sijaan vain perinteisen kiusaamisen uhriksi joutuminen vaikuttaa olevan yleisempää; Suomessa kerätyn aineiston mukaan alakouluikäisistä oppilaista 12,8 % joutui perinteisesti kiusatuksi, kun mittarina oli kahdesta kolmeen kertaa kuukaudessa tai useammin (Salmivalli ym., 2013). Kun samalla mittarilla mitattiin pelkästään nettikiusatuksi joutumista, oli tulos vain 0,5 % oppilaista (Salmivalli ym., 2013). Näin ollen ainoastaan nettikiusaamisen uhriksi joutumisen esiintyvyyden on suhteellisen vähäistä, etenkin jos nettikiusaamisen toistuvuuden mittaamisessa käytetään kriteerinä vähintään kahta tai kolmea kertaa kuukaudessa.

Kiusaamisen esiintyvyyttä on yritetty selittää myös kiusaamiseen syyllistyneen sekä kiusaamisen uhriksi joutuneen sukupuolella. Aikaisempien tutkimusten mukaan pojat joutuvat tyttöjä useammin fyysisen sekä perinteisen kiusaamisen kohteeksi (mm. Casper & Card, 2017; Cook ym., 2010; Obregon-Cuesta ym.,

2022; Smith ym., 2019). Salmivalli ym. (2013) eivät kuitenkaan huomanneet sukupuolten välillä eroa kiusatuksi joutumisessa eri kiusaamisen muodoissa. THL:n kouluterveyskyselyissä taas kiusattujen tyttöjen osuus on ollut vuosina 2021 sekä 2023 poikia suurempi, kun vielä vuonna 2019 kiusattuja poikia oli tyttöjä enemmän. Vuonna 2023 vähintään kerran viikossa koulussa kiusattuja tyttöjä oli 9 %, kun taas poikia oli 8,1 % (THL, 2023). Vaikka ero sukupuolten välillä ei ole kovin suuri, on viimeaikainen muutos tärkeä huomioida.

Vastaavasti sukupuolen yhteys nettikiusaamisen uhriksi joutumiseen ei ole tutkimusten valossa yksiselitteinen. Guon (2016) mukaan pojat syyllistyvät tyttöjä useammin nettikiusaamiseen, mutta tytöt joutuvat poikia useammin nettikiusaamisen kohteeksi. Smith ym. (2019) taas huomasivat poikien olevan tyttöjä useammin myös nettikiusaamisen uhrina. Kowalski ym. (2014) eivät taas löytäneet sukupuolten välillä huomattavia eroja kiusaamisen kohteeksi joutumisessa tai siihen syyllistymisessä. Tutkimustulosten ollessa ristiriitaisia on kiusaamisen uhriksi joutumista pyritty selittämään esimerkiksi asuinmaalla, kulttuurilla tai kiusaamisen ilmenemismuodoilla (Smith ym., 2019).

1.3 Psykologinen turvallisuus ja kiusaaminen

Kiusaamisen on todettu olevan yhteydessä psykologisen turvallisuuden tunteeseen (mm. Bentley ym., 2021; Yablon & Addington, 2018; Varjas ym., 2009). Psykologisen turvallisuuden käsitteellä tarkoitetaan koettua tunnetta siitä, että ryhmän jäsenenä voi vapaasti ilmaista omia ideoita, ajatuksia ja tuntemuksiaan ilman pelkoa negatiivisista seurauksista (Edmondson, 1999). Käsitteen luonut Amy Edmondson (1999) toteaa, että psykologinen turvallisuus ei tarkoita välinpitämättömän hyväksyvää tai ylitsepursuavan positiivista suhtautumista uusiin ideoihin, vaan pikemminkin luottoa siihen, että ympäristö ei häpäise, hylkää tai rankaise ketään omien ajatustensa ilmaisemisen perusteella. Psykologisen turvallisuuden tunne kehittyy keskeisen kunnioituksen ja luottamuksen avulla (Edmondson, 1999).

Ympäristön turvallisuus ja koettu turvallisuuden tunne eivät välttämättä aina vastaa toisiaan. Mielen terveyden häiriöitä tarkastellessa kuitenkin juuri koetun turvallisuuden tunteen merkitys korostuu (Meltzer ym., 2007). Jos siis yksilö kokee olevansa turvallisessa ympäristössä, on hänellä pienempi riski altistua mielen terveyden häiriöille, vaikka ympäristö ei todellisuudessa olisikaan turvallinen. Vastaavasti turvallisen ympäristön voi kokea turvattomaksi, jolloin riski altistua mielen terveyden häiriöille kasvaa. Esimerkiksi kiusaamisesta koituvat negatiiviset seuraukset ovat vähäisempiä, jos ympäristö koetaan turvallisesti (Bentley ym., 2021).

Turvallinen ympäristö on vahvasti yhteydessä muun muassa oppilaiden kognitiiviseen, emotionaaliseen ja sosiaaliseen kehitykseen (Cohen ym., 2009) sekä psykologiseen hyvinvointiin (Bentley ym., 2021). Lisäksi turvallisen ympäristön on todettu vähentävän psykologista ahdistusta (Mirza ym., 2022). Ben-Arieh ja kollegat (2009) toteavatkin turvallisuuden tunteen olevan yksi tärkeimmistä hyvinvointiin liitetyistä tekijöistä. Vastaavasti turvattomuuden tunteella on havaittu vahva yhteys mielen terveyden häiriöihin (Meltzer ym., 2007) ja kouluissa turvattomuuden tunteen on havaittu johtavan muun muassa poissaoloihin sekä opintojen keskeyttämiseen (Salmon ym., 2000).

Kiusaamisen ja väkivallan uhriksi joutumisen on todettu heikentävän koetua ympäristön turvallisuuden tunnetta (mm. Bentley ym., 2021; Yablon & Addington, 2018; Varjas ym., 2009). Yablonin ja Addingtonin (2018) mukaan koulussa koetun väkivallan uhriksi joutuminen on yksi vahvimmista ja yleisimmistä pelokkuuden sekä turvattomuuden tunteen aiheuttajista. Kiusaamisessa usein esiintyvä väkivalta ja sen aiheuttamat negatiiviset seuraukset turvallisuuden tunteeseen on tärkeä huomioida, sillä turvallisen ympäristön on todettu olevan huomattavan tärkeä tekijä lasten ja nuorten hyvinvointiin ja kehitykseen.

Yablon ja Addington (2018) kuitenkin huomasivat, että ne oppilaat, jotka joutuvat useimmiten uhreiksi eivät välttämättä ole niitä, jotka kokevat olonsa turvattomimmiksi kouluissa. Heidän mukaansa turvallisuuden tunnetta selittääkin pääasiassa se, joutuuko uhriksi ylipäätään, eikä niinkään se, kuinka usein tai toistuvasti uhriksi joutuu. Siinä missä aikaisemmat tutkimustulokset viittasivat

juuri uhriksi joutumisen toistuvuudella olevan huomattavassa yhteydessä uhrien hyvinvointiin sekä turvallisuuden tunteeseen (mm. Esbensen & Carson, 2009; Turner ym., 2006; Wilcox ym., 2005), viittaavat Yablonin ja Addingtonin (2018) tulokset toisenlaiseen havaintoon. Täten koetun turvallisuuden tunteen ja uhriksi joutumisen määrän ja toistuvuuden välinen yhteys ei ole täysin yksiselitteinen. Yablon ja Addington (2018) arvioivat, että osan tästä epäselvyydestä saattaa selittää esimerkiksi eri maiden väliset kulttuurierot. Israelilaisten oppilaiden (Yablonin & Addingtonin tutkimukseen osallistujat) koettu turvallisuuden tunne saattaa hyvinkin poiketa esimerkiksi yhdysvaltalaisien tai suomalaisten oppilaiden koetusta turvallisuuden tunteesta. Täten onkin perusteltua tutkia tekojen toistuvuuden sekä koetun turvallisuuden tunteen välistä yhteyttä eri maiden koulukonteksteissa.

Myös muut tekijät, kuten sukupuoli, selittävät eroja koetussa turvallisuuden tunteessa. Tutkimustulokset aiheesta ovat tosin hieman ristiriitaisia. Joidenkin tutkimusten mukaan pojat kokevat tyttöjä matalampaa turvallisuuden tunnetta kouluissa (mm. Akiba, 2008; Yablon & Addington, 2010), kun taas toisissa tutkimuksissa tyttöjen kokema turvallisuuden tunne on todettu matalammaksi kuin poikien (mm. Gini ym., 2020; Williams ym., 2018; Varjas ym., 2009). On myös tutkimuksia, joissa sukupuolten välillä ei havaittu eroa koetussa turvallisuuden tunteessa (mm. Bachman ym. 2011; Yang ym., 2021).

Koettua psykologista turvallisuuden tunnetta on pyritty myös selittämään kiusaamisen kohteeksi joutuneiden iällä ja luokka-asteella. Tutkimuksissa vanhempien oppilaiden on todettu kokevan olonsa nuorempia oppilaita turvallisemmaksi koulussa (mm. Varjas ym., 2009; Yang ym., 2021). Luokka-asteiden välistä eroa on selitetty muun muassa koulukiusaamisen korkealla määrällä nuorten oppilaiden keskuudessa verrattuna vanhempiin oppilaisiin (Yang ym., 2021). Kaikissa tutkimuksissa ei kuitenkaan todettu luokka-asteen olevan yhteydessä koettuun turvallisuuden tunteeseen (mm. Gini ym., 2020).

Myös eri tekojen on todettu johtavan vaihteleviin seurauksiin koetussa turvallisuuden tunteessa. Fyysisen hyökkäyksen, varkauden tai seksuaalisen häirin-

nän kohteeksi joutuminen on vahvasti yhteydessä pelokkuuden tunteeseen (Wilcox ym., 2005). Myös niillä nuorilla, joiden ystävät joutuvat tekojen uhreiksi, on todettu korkeampaa pelokkuutta (Akiba, 2008). Tämän lisäksi traagisten tapahtumien, kuten kouluampumisten, on todettu vähentävän oppilaiden turvallisuuden tunnetta kouluissa (Highberger ym., 2022).

Vastaavasti nettikiusatuksi joutumisen on todettu aiheuttavan turvattomuuden tunnetta ja pelkoa nuorissa (mm. Randa, 2013; Kowalski ym., 2014). Randa (2013) toteaa netissä kiusatuksi joutumisen lisäävän oppilaiden pelkoa joutua kiusatuksi myös internetin ulkopuolella. Ne oppilaat, jotka joutuvat nettikiusaamisen kohteeksi myös kertovat kokevansa olonsa turvattomaksi koulussa (Kowalski ym., 2014). Tutkimustulokset aiheesta eivät kuitenkaan ole täysin yhteneväisiä. Esimerkiksi Varjas ym. (2009) eivät löytäneet nettikiusaamisen ja koetun turvallisuuden tunteen välillä yhteyttä. Nämä huomattavat ristiriidat sukupuolen sekä eri kiusaamisen muotojen yhteydestä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen tekevät aiheen tutkimisesta mielenkiintoisen ja perustellun.

1.4 Tutkimuskysymykset

Kiusaaminen määritellään eri tutkimuksissa hieman eri tavoin, jonka seurauksena arviot sen esiintyvyydestä vaihtelevat. THL:n (2023) mukaan koulukiusaaminen vähentyi Suomessa säännöllisesti 2010-luvun aikana, mutta lähti uuteen nousuun 2020-luvun taitteessa. THL:n kouluterveyskyselyissä nuorimmat vastaajat ovat 4.-5.-luokkalaisia, jonka seurauksena tieto kiusaamisen esiintyvyydestä nuorimpien oppilaiden keskuudessa on vajavaista. Tämä tieto on kuitenkin tärkeää, sillä koulukiusaamisen määrän arvioidaan olevan korkeimmillaan varhaisimmilla luokka-asteilla (Olweus, 2010; Kärnä ym., 2011). Myöskään nettikiusaamisen esiintyvyydestä Suomessa ei ole tietääksemme julkaistu ajankohdasta tietoa, joka mahdollistaisi kiusaamisen eri muotojen esiintyvyyden vertailun. Lisäksi arviot sukupuolen yhteydestä kiusaamisen uhriksi joutumiseen vaihtelevat eri tutkimuksissa (mm. Salminvalli ym., 2013; Kowalski ym., 2014;

Smith ym., 2019), jonka seurauksena sukupuolten välistä eroa kiusaamisen uhriksi joutumisessa on yhä aiheellista tutkia. Tämä pro gradu -tutkimus pyrkii tuomaan tietoa kiusaamisen esiintyvyydestä suomalaisten 3.-4.-luokkalaisten oppilaiden keskuudessa ja täyttämään aukkoa tämänhetkisessä tutkimuskirjallisuudessa.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme myös, onko koulussa kiusatuksi joutumisen ja nettikiusatuksi joutumisen välillä yhteyttä ja jos on, missä määrin nämä kiusaamisen eri muodot päällekkäistyvät. Aikaisemmat tutkimustulokset (mm. Görzig & Machackova, 2015; Morin ym., 2018; Kowalski ym., 2014) viittaavat siihen, että perinteisellä tavalla kiusaamisen kohteeksi joutunutta kiusataan myös usein netissä (ja päinvastoin). Haluamme tutkimuksessamme selvittää, kuinka paljon Suomen 3.-4.-luokkalaisten keskuudessa on oppilaita, joita kiusataan samaan aikaan sekä koulussa että netissä. Tämän lisäksi pyrimme selvittämään, kuinka monen oppilaan kohdalla kiusaamisen päällekkäistyminen ei toteudu.

Tavoitteenamme on myös selvittää, missä määrin koulussa tapahtuva kiusaaminen, nettikiusaaminen sekä oppilaan sukupuoli selittävät eroja koetussa psykologisessa turvallisuudessa. Sekä perinteisen kiusaamisen että nettikiusaamisen on todettu vähentävät oppilaiden koettua turvallisuuden tunnetta (mm. Bentley ym., 2021; Yablon & Addington, 2018; Randa, 2013; Kowalski ym., 2014). Sitä, kumpi kiusaamisen muodoista on voimakkaammin yhteydessä koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen, ei tietäksemme kuitenkaan ole vielä tutkittu. Sen sijaan sukupuolen yhteyttä koettuun turvallisuuden tunteeseen on tutkittu runsaasti ristiriitaisin tuloksin (mm. Akiba, 2008; Gini, 2020; Yang, 2021).

Kiusaamisen uhriksi joutumisen toistuvuuden on nähty olevan negatiivisesti yhteydessä koettuun turvallisuuden tunteeseen (mm. Esbensen & Carson, 2009; Turner ym., 2006; Wilcox ym., 2005). Yablon ja Addington (2018) kuitenkin huomasivat ristiriidan aikaisemman tutkimuskirjallisuuden ja omien tutkimustulostensa välillä. He korostivat tutkimuksessaan sitä, että toistuvasti kiusaamisen uhriksi joutuminen ei välttämättä heikennä koettua psykologisen turvallisuuden tunnetta siinä määrin, mitä aikaisemmat tutkimustulokset antavat ym-

märtää. Täten koimme aiheelliseksi tutkia kiusaamisen toistuvuuden sekä koettun psykologisen turvallisuuden välistä yhteyttä ja tuoda omat havaintomme ilmi tämän tutkimuksen kontekstissa.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Kuinka paljon perinteistä kiusaamista sekä nettikiusaamista esiintyy suomalaisten 3.-4.-luokkalaisten keskuudessa? Onko tyttöjen ja poikien välillä eroa kiusatuksi joutumisen esiintymisessä?
2. Missä määrin koulussa kiusatuksi joutuminen ja nettikiusatuksi joutuminen päällekkäistyvät?
3. Missä määrin sukupuoli, koulussa tapahtuva kiusaaminen ja nettikiusaaminen selittävät eroja koetussa psykologisessa turvallisuudessa?
4. Onko kiusaamisen uhriksi joutumisen toistuvuus yhteydessä koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimusaineisto ja osallistujat

Tämän tutkimuksen tutkimusaineisto on kerätty oppimisen dynamiikan ja interventiotutkimuksen huippututkimusyksikön (InterLearn) toimesta. Huippututkimusyksikössä tutkitaan lasten oppimisen ja mielenterveyden yhteyksiä sekä oppimisen tuen keinojen vaikuttavuutta selittäviä tekijöitä. Tutkimusten avulla tavoitellaan uutta tietoa yksilön kasvu- ja oppimisympäristöjen ominaisuuksien seurauksista psykososiaalisessa kehityksessä ja oppimisessa tutkimuksissa kerättyä tietoa sovelletaan oppimisen ja hyvinvoinnin tuen keinojen kehittämiseen (Interlearn, 2023).

Tämän pro gradu -tutkimuksen tutkimusaineisto koostuu huippututkimusyksikön kevään 2023 työrauhaintervention alkumittausaineistosta. Erityisesti niiden luokkien, joissa oli todettu haasteita käytöksessä ja luokan yleisessä ilmapiirissä, toivottiin osallistuvan tutkimukseen. Työrauhaintervention alkumittausaineisto koostui sekä opettajille että oppilaille tehdystä kyselylomakkeesta, mutta tämän pro gradu -tutkimuksen aineisto kuitenkin pitää sisällään pelkästään oppilaiden vastauksia.

Tutkimuksen otokseen kuului noin sata 3.–4.-luokkaa (n. 2000 oppilasta) eri kouluista, jotka sijaitsivat neljässä eri kunnassa pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Kokonaisuudessaan 726 oppilasta 40:stä eri luokasta osallistui kevään 2023 aineiston keruuseen. Koska osassa vastauksista oli puutteellisia tietoja, tässä tutkimuksessa lopullinen vastaajien määrä oli 706 oppilasta. Oppilaista 51,4 % oli 3.-luokkalaisia ja 48,6 % 4.-luokkalaisia.

Tämän pro gradu -tutkimuksen aineisto koostui pelkästään niiden oppilaiden vastauksista, jotka ilmoittivat kyselyssä sukupuolekseen joko tyttö tai poika. Tutkimuksessa mukana olleista vastaajista tyttöjä oli 51,4 % ja poikia 48,6 %. Koko aineiston oppilaista 2,1 % vastasi sukupuolensa olevan muu tai jätti kokonaan vastaamatta sukupuolta koskevaan kysymykseen. Näiden oppilaiden vastauksia ei käytetty tämän tutkimuksen aineistossa.

2.3 Aineiston keruu

Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista kouluille, luokille, opettajille sekä oppilaille. Tutkimukseen osallistuivat vain ne oppilaat, jotka itse halusivat osallistua tutkimukseen ja joiden molemmat huoltajat allekirjoittivat sitoumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Oppilaat täyttivät kyselylomakkeensa joko sähköisesti tai kynällä ja paperilla. Vastaaminen tapahtui koulupäivän aikana. Oppilailla oli myös mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta lomakkeisiin missä vaan tutkimuksen vaiheessa ja samalla jättäytyä pois tutkimuksesta. Aineiston keruun toteutti tehtävään perehdytetyt tutkimusavustajat.

Oppilaiden kyselylomake piti sisällään itsetuntoon, hyvinvointiin, luokkahuoneen tukeen sekä omiin piirteisiinsä liittyviä väittämiä. Tämän pro gradu -tutkimuksen aineisto koostui pelkästään oppilaiden kyselylomakkeiden väittämistä, jotka käsittelivät kiusaamista (yksi väittämä) ja nettikiusaamista (yksi väittämä) sekä psykologista turvallisuutta (kolme väittämää).

Aineiston keruussa huomioitiin, ettei kyselylomakkeeseen vastaaminen ole oppilaille liian kuormittavaa tai vaikeaa. Oppilaille tarjottiin esimerkiksi mahdollisuus taukoihin kyselyn eri vaiheissa. Lomakkeen kysymykset luettiin ääneen kaikille oppilaille, jotta väittämiin pystyttiin vastaamaan lukutaidosta riippumatta. Oppilaat myös harjoittelivat kyselylomakkeeseen vastaamista ennen varsinaista aineiston keruuta.

2.4 Mittarit ja muuttujat

Kiusaaminen koulussa ja netissä. Kiusaaminen määriteltiin lomakkeissa tahallisenä pahan mielen aiheuttamisena. Netissä kiusaaminen määriteltiin lomakkeessa kiusaamisena, joka tapahtuu esimerkiksi Tiktokissa, WhatsAppissa, Instagramissa tai nettipeleissä. Oppilaat vastasivat koulussa ja netissä tapahtuvaa kiusaamista koskeviin väittämiin ”Miten usein sinua on kiusattu koulussa parin viime kuukauden aikana?” sekä ”Miten usein sinua on kiusattu netissä parin viime kuukauden aikana?” valitsemalla yhden viidestä omaa tilannetta parhaiten kuvaavasta vaihtoehdosta. Nämä vaihtoehdot olivat 1 = *Minua ei ole parin*

viime kuukauden aikana kiusattu lainkaan, 2 = Kerran tai kaksi, 3 = 2 tai 3 kertaa kuukaudessa, 4 = Noin kerran viikossa sekä 5 = Useita kertoja viikossa.

Tutkiaksemme perinteisen ja nettikiusaamisen päällekkäistymistä (toinen tutkimuskysymys) muuttujat ”kiusattu” ja ”nettikiusattu” luokiteltiin uudelleen kaksiluokkaisiksi muuttujiksi: 0 = *ei kiusattu* ja 1 = *kiusattu 2–3 kertaa kuukaudessa tai useammin*. Perusteena muuttujamuunnoksille oli tutkimuskirjallisuuden pohjalta tehdyt havainnot kiusaamisen toistuvuuden määrittelyssä (Solberg & Olweus, 2003) sekä perinteisen kiusaamisen ja nettikiusaamisen päällekkäistymisestä (esim. Salmivalli ym., 2013; Schneider ym., 2012).

Kiusaamisen toistuvuuden yhteyden (neljäs tutkimuskysymys) tarkastelua varten muuttujat ”kiusattu” ja ”nettikiusattu” luokiteltiin uudelleen kaksiluokkaisiksi muuttujiksi siten, että 0 = *ei kiusattu* ja 1 = *kiusattu edes kerran tai kahdesti, tai useammin*. Perusteena muuttujamuunnoksille oli samankaltaisen mittarin käyttäminen kiusaamisen toistuvuuden mittaamiselle kuin Yablonin ja Addingtonin (2018) tutkimuksessa.

Psykologinen turvallisuus. Psykologista turvallisuutta mittaava keskiarvosummamuuttuja muodostettiin kolmesta väittämästä, joista kaksi pohjautui Närhen ym. (2017) tutkimukseen ja yksi väittämä oli muotoiltu InterLearn -tutkimushankkeen toimesta. Psykologista turvallisuutta mittaavat väittämät olivat seuraavat: 1) ”Uskallan vastata myös ollessani epävarma vastauksen oikeellisuudesta”, 2) ”Uskallan ilmaista omia mielipiteitäni luokassa” sekä 3) ”Minulla on turvallinen olo luokassa”. Väittämiin vastattiin viisiportaisella Likert-asteikolla 1 = *Täysin eri mieltä* – 5 = *Täysin samaa mieltä*. Väittämistä muodostettiin koettua psykologista turvallisuutta kuvaava keskiarvosummamuuttuja, jonka Cronbachin alfa oli .64.

2.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä käytimme SPSS Statistics 28 -ohjelmaa. Koulussa kiusatuksi joutuneiden sekä nettikiusatuksi joutuneiden joukot muodostuivat oppilaista, jotka vastasivat tulleen kiusatuksi tai nettikiusatuksi vähintään kahdesta

kolmeen kertaa kuukaudessa. Tyttöjen ja poikien kiusaamisen määrät selvitettiin ristiintaulukoimalla sukupuoli -muuttuja koulussa kiusatuista sekä nettikiusatuista tehtyjen muuttujien kanssa. Sukupuolten välisen eron kiusaamisen eri muotojen esiintymisessä testasimme χ^2 -riippumattomuustestillä.

Koulussa kiusattujen ja netissä kiusattujen päällekkäistymisen selvittämiseksi (toinen tutkimuskysymys) haimme vastausta ristiintaulukoinnilla ja χ^2 -riippumattomuustestillä. Valitsimme kyseiset menetelmät, koska koulussa kiusatuksi joutumista sekä netissä kiusatuksi joutumista mittaavat muuttujat olivat kaksiluokkaisia muuttujia, ja tavoitteenamme oli selvittää muuttujien välistä yhteyttä.

Tutkiaksemme, miten oppilaiden sukupuoli, koulussa kiusatuksi joutuminen ja netissä kiusatuksi joutuminen selittävät koettua psykologista turvallisuutta (kolmas tutkimuskysymys), käytimme lineaarista regressioanalyysia. Selittäjät (sukupuoli, koulussa kiusatuksi joutuminen ja nettikiusatuksi joutuminen) pakotettiin malliin samalla askelmalla. Ennen lineaarisen regressioanalyysin toteuttamista tarkastettiin, että analyysin lähtöoletukset toteutuivat. Vastajien määrä ($n = 706$) oli riittävä malliin ja sirontakuviot osoittivat, että kunkin selittäjän ja selitettävän välillä oli lineaarinen yhteys ja että tuloksista mahdollisesti poikkeavia ääriarvoja ei aineistossa esiintynyt. Muuttujien keskinäiset Pearsonin korrelaatiot osoittivat, että kaikki selittäjät korreloivat tilastollisesti merkitsevästi selitettävän kanssa ja selittäjien keskinäiset korrelaatiot olivat heikkoja. Regressioanalyysin yhteydessä tulostetut VIF-arvot olivat myös matalia (1.078), joten muuttujien välillä ei ollut multikollinearisuutta.

Koulussa kiusatuksi joutumisen ja nettikiusatuksi joutumisen toistuvuuden yhteyttä koettuun psykologiseen turvallisuuteen tutkimme rajaamalla aineistosta ne oppilaat, jotka vastasivat tulleen kiusatuksi edes kerran tai kaksi, tai useammin parin viime kuukauden aikana. Aineiston rajaamisen perusteena oli pyrkimys toteuttaa analyysi samankaltaisin mittarein, kuin Yablonin & Addingtonin (2018) tutkimuksessa. Aineiston rajaamisen jälkeen koulussa kiusatuksi joutumisen ja nettikiusatuksi joutumisen toistuvuuden yhteyttä koettuun psykologiseen turvallisuuteen tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimien avulla.

Muuttujat olivat riittävän normaalisti jakautuneita ja otoskoko oli riittävä parametrisen korrelaatiotestin toteuttamiseen.

2.6 Eettiset ratkaisut

Tämän tutkimuksen toteutuksessa huomioitiin erityisesti tutkittavan aiheen sensitiivisyys sekä tutkittavien alaikäisyys. Huippututkimusyksikkö huomioi alaikäisten tutkimisen eettiset periaatteet tutkimuksen eri vaiheissa. Näitä periaatteita olivat muun muassa riittävän tiedon antaminen tutkimuksesta tavalla, jonka alaikäinen pystyy ymmärtämään sekä huoltajan ja tutkittavan suostumuksen kerääminen tutkimukseen osallistumisesta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019). Tutkimushankkeen toimesta luokanopettajille ilmoitettiin niistä oppilaista, jotka olivat vastanneet joutuneensa kiusatuksi viikoittain (noin kerran viikossa tai useita kertoja viikossa). Perusteena kiusattujen oppilaiden ilmoittamisesta opettajalle oli lapsen edun mukainen toiminta.

Ennen tutkimusaineiston vastaanottoa allekirjoitimme sitoumuksen, jonka mukaan sitouduimme pitämään salassa käsittelemämme henkilötiedot, julkisuuslain mukaan salassa pidettävät tiedot sekä muut tiedot, jotka Jyväskylän yliopiston henkilökunnan edustaja on salassa pidettäväksi yksilöinyt. Hyviin tieteellisiin menettelytapoihin kuuluu, että tutkimusaineiston käsittelyssä on noudatettava voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä sekä salassapitoon, luottamuksellisuuteen ja vaitioloon liittyviä velvoitteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023). Tutkimuksen teossa huomioimme tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) ohjeistuksen, jonka mukaan hyvään tutkimusetiikkaan kuuluu asianmukainen viittaaminen muiden tutkijoiden julkaisuihin.

Käsittelimme tutkimusaineistoa sekä tutkimuseettisen neuvottelukunnan että JYU:n tietosujoaohjeistuksen mukaisesti. Pitkin tutkimuksen tekemistä säilytimme aineistoa ohjeistusten mukaisesti tietosuojatussa kansiossa. Ennen tutkimusaineiston vastaanottamista aineisto pseudonymisoitiin tutkimushankkeen toimesta, eli osallistujien tiedot oli valmiiksi muutettu numeerisiksi ennen niiden luovuttamista meille. Tämä varmisti sen, että emme voineet löytää aineistosta

tunnistetietoja. Allekirjoittamassamme sitoumuksessa sovimme aineiston hävittämisestä sen jälkeen, kun pro gradu -tutkielmamme on valmistunut.

3 TULOKSET

3.1 Koulussa ja netissä kiusatuksi joutumisen esiintyvyys ja päällekkäistyminen

Tulokset osoittavat, että vastanneiden oppilaiden joukosta koulussa kiusaamisen kohteeksi joutuneita oli enemmän kuin nettikiusatuksi joutuneita. Koulussa kiusatuksi joutuneiden ja nettikiusatuksi joutuneiden esiintyvyydet sekä kiusattujen sukupuolijakaumat on esitetty taulukossa 1. Koulussa vähintään kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa kiusattuja oppilaita oli vastanneista 11,6 % ja netissä kiusattuja oppilaita 5,1 %. χ^2 -riippumattomuustestin tulokset osoittivat, että sukupuolten välinen ero koulussa kiusattujen oppilaiden osalta ei ollut tilastollisesti merkitsevä: $\chi^2(2) = .97, p < .616, V = .04$. Myös netissä kiusattujen osalta sukupuolten välinen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä: $\chi^2(2) = .57, p < .753, V = .03$.

Taulukko 1.

Koulussa ja netissä kiusatuksi joutuneiden esiintyvyys ja kiusattujen sukupuolijakaumat (n = 706).

	Kaikista vastanneista	Tytöistä	Pojista
Koulussa kiusatuksi joutuneita	11.6 %	12.2 %	11.2 %
Nettikiusatuksi joutuneita	5.1 %	5.5 %	4.7 %

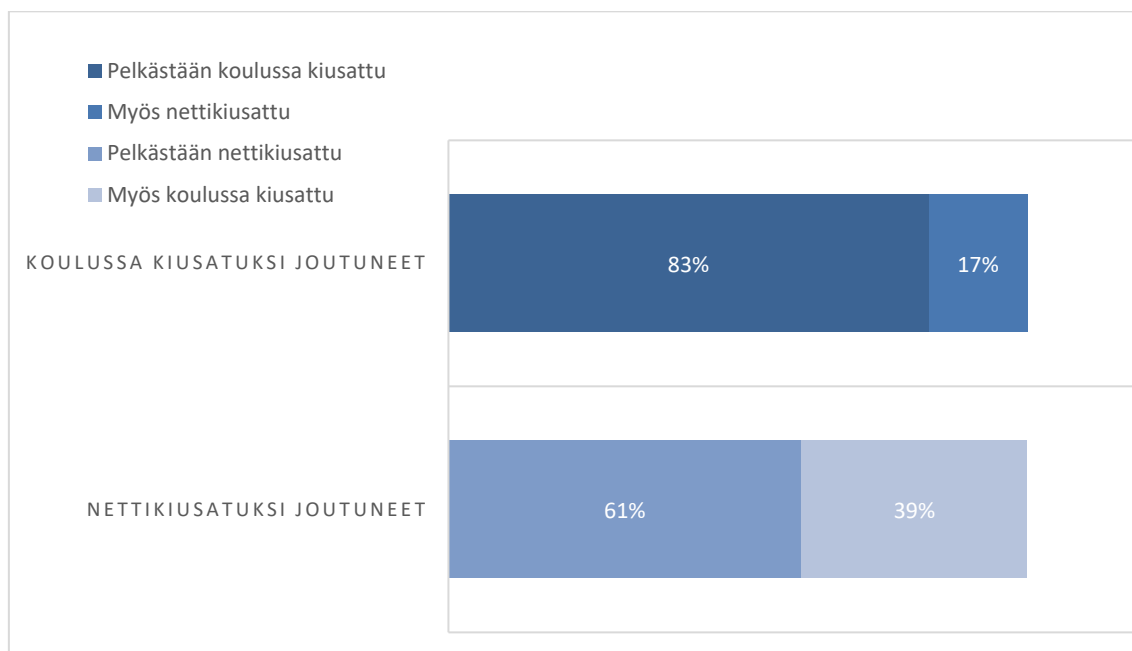
Toisessa tutkimuskysymyksessä selvitimme, päällekkäistyvätkö koulussa kiusatuksi joutuminen ja nettikiusatuksi joutuminen. Kuviosta 1 nähdään, että koulussa kiusatuksi joutuneiden oppilaiden kohdalla kiusaamisen muotojen päällekkäistyminen on matalampaa kuin nettikiusattujen oppilaiden kohdalla. Tulokset osoittavat, että koulussa kiusatuksi joutuminen on tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä nettikiusatuksi joutumiseen: $\chi^2(1) = 27.62, p < .001, V = .20$. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilaat, joita oli kiusattu koulussa, olivat todennäköisemmin

myös kiusattuja netissä verrattuna oppilaisiin, joita ei kiusattu koulussa. Pelkästään koulussa kiusattuja oppilaita oli vastanneista 9,6 %, pelkästään netissä kiusattuja oli 3,1 % ja oppilaita, joilla molemmat kiusaamisen muodot päällekkäistyivät, oli 2 %. Koulussa kiusatuksi joutuneista oppilaista 17 % oli myös nettikiusattuja. Nettikiusatuksi joutuneista oppilaista 39 % oli kiusattuja myös koulussa.

Kuvio 1.

Koulussa ja netissä kiusatuksi joutuneiden päällekkäistyminen. (Koulussa kiusattuja oppilaita = 11,6 % vastanneista, netissä kiusattuja oppilaita = 5,1 % vastanneista).

3.2 Koulussa ja netissä kiusatuksi joutumisen sekä kiusaamisen toistuvuuden yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuteen

Kolmannen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, missä määrin sukupuoli, koulussa kiusatuksi joutuminen ja nettikiusatuksi joutuminen selittävät koettua psykologista turvallisuutta. Muuttujien väliset Pearsonin korrelaatiot on esitetty taulukossa 2. Kaikki selittävät muuttujat (sukupuoli, koulussa kiusatuksi joutuminen ja nettikiusatuksi joutuminen) korreloivat tilastollisesti merkitsevästi selitettävän muuttujan (koettu psykologinen turvallisuus) kanssa. Sekä koulussa

kiusatuksi että nettikiusatuksi joutumisella oli negatiivinen yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuteen. Koulussa kiusatuksi joutumisen yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuteen oli hieman voimakkaampi kuin nettikiusatuksi joutumisen. Sukupuolen yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuteen oli positiivinen, eli pojat kokivat tyttöjä korkeampaa psykologista turvallisuutta.

Selittävien muuttujien keskinäiset korrelaatiot osoittivat, että sukupuoli ei korreloinut koulussa kiusatuksi joutumisen eikä nettikiusatuksi joutumisen kanssa. Koulussa kiusatuksi joutumisen ja netissä kiusatuksi joutumisen yhteys oli tilastollisesti merkitsevä, mutta voimakkuudeltaan heikko.

Taulukko 2.

Muuttujien väliset korrelaatiokertoimet (n = 706).

	1.	2.	3.
1. Sukupuoli tytöt = 0, pojat = 1			
2. Koulussa kiusatuksi joutuminen	-.01		
3. Nettikiusatuksi joutuminen	-.00	.27**	
4. Koettu psykologinen turvallisuus	.12**	-.20**	-.11**

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Lineaarisen regressioanalyysin mukaan oppilaan sukupuoli ja koulussa kiusatuksi joutuminen selittivät tilastollisesti merkitsevästi koettua psykologista turvallisuutta (Taulukko 3). Pojat kokivat tyttöjä korkeampaa psykologista turvallisuuden tunnetta. Koulussa kiusatuksi joutuneet kokivat matalampaa psykologista turvallisuuden tunnetta. Nettikiusatuksi joutuminen ei selittänyt tilastollisesti merkitsevästi koettua psykologista turvallisuutta ($p=.113$). Malli selitti yhteensä 5,7 %, ($F(3, 702) = 14.01$, $p < .001$) koetun psykologisen turvallisuuden vaihtelusta.

Taulukko 3.

Lineaarisen regressioanalyysin tulokset sukupuolen, kiusatuksi joutumisen ja netti-kiusatuksi joutumisen yhteydestä psykologiseen turvallisuuteen (n = 706).

Selittäjä	B	Keski- virhe	β	p
Vakio	4.1	.11	-	.000
Sukupuoli, tytöt = 0, pojat =1	.18	.05	.12	.001
Koulussa kiusatuksi joutuminen	-.14	.03	-.18	<.001
Nettikiusatuksi joutuminen	-.07	.04	-.06	.113

β = standardoitu regressiokerroin.

Neljännän tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, onko oppilaiden koulussa kiusatuksi joutumisen sekä netissä kiusatuksi joutumisen toistuvuus yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuteen. Pearsonin korrelaatiokertoimien avulla saadut tulokset osoittivat, että koulussa kiusatuksi joutumisen toistuvuudella oli negatiivinen ja heikko tilastollisesti merkitsevä yhteys koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen ($r = -.15$, $p = .027$, $r^2 = 2,3\%$). Netissä kiusatuksi joutumisen toistuvuus ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Koulussa kiusatuksi joutumisen toistuvuus selitti 2,3 % koetusta psykologisen turvallisuuden tunteesta.

4 POHDINTA

4.1 Tulokset ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkä verran koulukiusaamista sekä nettikiusaamista esiintyy suomalaisten 3.–4.-luokkalaisten oppilaiden keskuudessa ja missä määrin kiusaamisen eri muodot päällekkäistyvät. Tutkimme myös perinteisen kiusaamisen sekä nettikiusaamisen yhteyttä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Lopuksi tarkastelimme kiusaamisen uhriksi joutumisen toistuvuuden yhteyttä koettuun turvallisuuden tunteeseen.

Tulokset osoittivat, että koulussa kiusaamisen kohteeksi joutuneita oppilaita oli enemmän kuin nettikiusatuksi joutuneita oppilaita. Koulussa kiusatuksi joutumisella ja nettikiusatuksi joutumisella ei ollut sukupuolten välillä tilastollisesti merkitsevää eroa. Kiusaamisen muodot päällekkäistyivät etenkin netissä kiusaamisen kohteeksi joutuneilla oppilailla. Pelkästään netissä kiusatuksi joutuneiden oppilaiden osuus oli myös odotettua suurempi. Koulussa kiusatuksi joutuminen ja sukupuoli selittivät oppilaiden koettua psykologisen turvallisuuden tunnetta, mutta nettikiusatuksi joutuminen ei. Koulussa kiusatuksi joutumisen toistuvuus oli yhteydessä psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Sen sijaan netissä kiusatuksi joutumisen toistuvuuden ja psykologisen turvallisuuden tunteen välillä ei ollut yhteyttä.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä tarkasteltiin koulu- ja nettikiusaamisen esiintyvyyttä. Koulussa kiusatuksi joutuneiden oppilaiden osuus (11,6 %) oli tässä tutkimuksessa matalampi kuin vastaavalla mitta-asteikolla tehdyssä Kärnän ym. (2011) tutkimuksessa, jossa kontrolliryhmän 3.-luokkalaisista 19,1 % ja 4.-luokkalaisista 16,2 % olivat kiusattuja koulussa. Myös Salmivallin ym. (2013) tutkimuksessa koulussa kiusatuksi joutuneiden osuus (13 %) oli korkeampi kuin tässä tutkimuksessa. On tärkeää huomioida, että Salmivallin ym. (2013) tutkimuksen kiusattujen oppilaiden joukko muodostui ala- ja yläkoululaisista. Yläkoululaisten sisällyttäminen Salmivallin ym. (2013) tutkimuksessa luultavasti vähensi kiusattujen oppilaiden suhteellista osuutta, sillä kiusaamisen on todettu

olevan yleisempää varhaisimmilla luokka-asteilla (mm. Olweus, 2010; Kärnä ym., 2011). Tässä tutkimuksessa koulukiusattujen oppilaiden määrä on siis melko vähäinen verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin.

Sen sijaan nettikiusaamisen kohteeksi joutuneiden osuus (5,1 %) oli korkeampi kuin esimerkiksi Olweuksen (2012) tutkimuksessa, jossa vastaava osuus oli 3,4 %. On kuitenkin huomioitava, että Olweuksen tutkimus on tämän pro gradu -tutkimuksen toteuttamisen aikaan jo yli kymmenen vuotta vanha, ja nettikiusaaminen ilmiönä saa huomattavasti suurempaa huomiota 2020-luvulla kuin sitä edeltävinä vuosikymmeninä. Täten nettikiusaamisen määrän nousua voidaan pitää odotettuna yhä nuorempien lasten viettäessä enenevässä määrin aikaa internetissä.

Tämän tutkimuksen aineistossa oli mukana lähtökohtaisesti luokkia, joissa korostuivat käytösongelmat ja heikko ilmapiiri. Sen vuoksi on mahdollista, että näissä luokissa myös kiusaamista esiintyy hieman keskimääräistä enemmän. Voidaankin pitää hieman yllättävänä, että koulussa kiusatuksi joutuneiden oppilaiden määrä on tässä tutkimuksessa matalampi kuin Salmivallin ym. (2013) ja Kärnä ym. (2011) tutkimuksissa, joissa vastaavaa valikointia ei tapahtunut.

Myös tämän tutkimuksen osallistujien ikäryhmä (3.-4.-luokkalaiset) on huomioitava tuloksissa. Olweuksen (2010) ja Kärnä ym. (2011) tutkimusten mukaan koulukiusaamista esiintyy eniten varhaisimmilla luokka-asteilla. Sen sijaan nettikiusaamisen määrään oppilaiden nuori ikä saattaa vaikuttaa päinvastaisesti. Suurin osa nuorten suosimista sosiaalisista medioista on kohdennettu hieman tämän tutkimuksen osallistujia vanhemmille lapsille. Tämä näkyy myös sovellusten ikärajoituksissa. Esimerkiksi YouTuben ja Instagramin käytön alaikäraja on 13 vuotta. WhatsAppin käytön suositeltu alaikäraja taas on 16 vuotta. Todellisuudessa kuitenkin näitä ikärajoituksia noudatetaan vaihtelevasti, ja myös alle 13-vuotiaita löytyy runsaasti eri sosiaalisen medioiden alustoilta. Ikärajojen tulisi kuitenkin vähentää nettikiusaamista niiden nuorten keskuudessa, jotka ikärajoja noudattavat.

Sukupuolten välinen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä koulussa kiusatuksi joutumisen eikä nettikiusatuksi joutumisen kanssa. Useampi aikaisempi

tutkimustulos viittaa siihen, että pojat joutuvat tyttöjä useammin etenkin perinteisen kiusaamisen kohteeksi (mm. Casper & Card, 2017; Cook ym., 2010; Obregon-Cuesta ym., 2022; Smith ym., 2019). Myös vielä vuonna 2019 THL:n koulu-terveyskyselyssä pojat joutuivat tyttöjä useammin kiusaamisen kohteeksi. Tuloksemme on kuitenkin yhtenevä Salmivallin ym. (2013) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan sukupuolten välillä ei ole eroa kiusaamisen uhriksi joutumisessa. Tuloksemme osoittavat, että kiusaamista kokevat sekä tytöt että pojat, eikä kumpikaan sukupuoli ole toista todennäköisemmin kiusaamisen kohteena.

Perinteisen kiusaamisen ja nettikiusaamisen päällekkäistymistä koskevien tulosten mukaan kiusaamisen eri muodot esiintyivät melko usein yhdessä. Kiusaamisen muotojen päällekkäistyminen oli yleisempää netissä kiusatuksi joutuneilla oppilailla. Tulos on yhtenevä aiempien tutkimustulosten kanssa (Thomas ym., 2017; Schneider ym., 2012; Salmivalli ym., 2013). Kiusaamisen muotojen päällekkäistyminen oli kuitenkin matalampaa kuin aiemmissa tutkimuksissa (mm. Thomas ym., 2017, Schneider ym., 2012).

Tulosten mukaan nettikiusatuista oppilaista hieman yli puolet olivat pelkäävät nettikiusattuja. Tätä voidaan pitää yllättävänä, sillä aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Salmivalli ym., 2013; Thomas ym., 2017) pelkäävät netissä kiusattuja oppilaita on ollut erittäin vähän. Tässä tutkimuksessa pelkäävät netissä kiusattuja oppilaita oli 3,1 % kaikista vastanneista. Vastaavalla mittarilla toteutetussa tutkimuksessa (Salmivalli ym., 2013) näitä oppilaita oli 0,5 %. Thomasin ym. (2017) tutkimuksessa taas kiusatuista oppilaista pelkäävät netissä kiusattuja oli 1,1 %, mutta tutkimuksessa käytetty mittari kiusaamisen toistuvuudesta tekee tulosten keskinäisestä vertailusta haasteellista. Havainto pelkäävät netissä kiusattujen oppilaiden määrän lisääntymisestä jo 3.-4.-luokkalaisten keskuudessa on huomionarvoinen, sillä nettikiusaaminen mielletään usein ilmiöksi, jota tapahtuu hieman vanhempien oppilaiden keskuudessa.

Kolmas ja neljäs tutkimuskysymys tarkastelivat kiusaamisen ja koetun psykologisen turvallisuuden tunteen välistä suhdetta. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä tutkittiin, missä määrin kiusaamisen muodot ja oppilaiden sukupuoli

selittävät oppilaiden kokema psykologisen turvallisuuden tunnetta. Neljännessä tutkimuskysymyksessä tarkasteltiin kiusaamisen toistuvuuden yhteyttä koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen.

Koulussa kiusaamisen uhreiksi joutuneet oppilaat kokivat matalampaa turvallisuuden tunnetta kuin oppilaat, jotka eivät olleet joutuneet koulukiusaamisen kohteeksi. Tämä havainto on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa (mm. Bentley ym., 2021; Yablon & Addington, 2018). Koulussa kiusatuksi joutumisen selitysaste koettuun psykologiseen turvallisuuteen oli kuitenkin matala.

Koulussa kiusatuksi joutumisen toistuvuus oli heikosti yhteydessä koetun psykologisen turvallisuuden tunteeseen. Tulos on yhtenevä Yablonin & Addingtonin (2018) tutkimuksen tulosten kanssa, jossa kiusaamisen uhriksi joutumisen toistuvuudella oli matala ja negatiivinen yhteys oppilaiden kokemaan psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Aikaisemmat tutkimustulokset viittaavat siihen, että uhriksi joutumisen toistuvuus on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin sekä koettuun turvallisuuden tunteeseen (mm. Esbensen & Carson, 2009; Turner ym., 2006; Wilcox ym., 2005). Yablonin ja Addingtonin (2018) sekä meidän tutkimuksemme tulokset viittaavat kuitenkin siihen, että yksittäisen kiusaamisteon uhriksi joutuminen saattaa olla voimakkaammin yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen kuin toistuvasti uhriksi joutuminen.

Sen sijaan nettikiusatuksi joutuminen ei selittänyt eroja koetussa psykologisessa turvallisuudessa. Tulos on yhtenevä Varjasin ym. (2009) tutkimustulosten kanssa. Kuitenkin Randan (2013) ja Kowalskin ym. (2014) tutkimuksissa nettikiusaamisen on todettu aiheuttavan turvattomuuden tunnetta myös internetin ulkopuolella ja esimerkiksi kouluissa. Vastaavasti nettikiusatuksi joutumisen toistuvuudella ei ollut yhteyttä oppilaiden koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Tulos ei ole yllättävä, sillä nettikiusaaminen itsessään ei ollut yhteydessä psykologisen turvallisuuden tunteeseen. Koska aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Randa, 2013; Kowalski ym., 2014) nettikiusaamisen on todettu olevan yhteydessä oppilaiden kokemaan psykologiseen turvallisuuteen, voi olla mahdollista, että toistuvuuden sijaan tarkkailun kohteeksi tulisi asettaa esimer-

kiksi nettikiusaamisen ilmenemismuoto. Ylipäänsä nettikiusaamisen toistuvuuden arvioiminen on todettu vaikeaksi (Slonje ym., 2013), joten myös se on huomioitava tämän tutkimuksen tuloksia arvioidessa.

Vaikka tässä tutkimuksessa nettikiusaamisen ei todettu olevan yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen, ei sovi ajatella, että nettikiusaamisen uhriksi joutuminen olisi täysin vaaratonta. Nettikiusaamisen uhreilla on todettu ovat muun muassa psykologisia ja sosiaalisia haasteita sekä korkeampi alttius eristäytymiseen (Görzig & Machackova, 2015). Lisäksi nettikiusaatuilla on todettu olevan keskimääräistä enemmän itsetuhoisia ajatuksia (Kowalski ym., 2014), uni- ja stressiongelmia sekä heikkenevää koulumenestystä (Morin ym., 2018). Eräät arviot esittävät, että nettikiusaaminen voi olla paikoitellen jopa perinteistä kiusaamista haitallisempaa (González-Cabrera ym., 2017). Ilmiöön tulee edelleen suhtautua ehdottomalla vakavuudella.

Tässä tutkimuksessa koettua psykologisen turvallisuuden tunnetta mitattiin väittämillä, jotka mittasivat turvallisuuden tunnetta koulussa, mutta ei sen ulkopuolella. Tämä on saattanut vaikuttaa osaltaan siihen, miksi perinteinen, koulussa tapahtuva kiusaaminen oli tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä psykologiseen turvallisuuteen samalla kun nettikiusaamisessa tätä yhteyttä ei havaittu. On aiheellista pohtia, olisivatko tutkimustulokset muuttuneet, jos psykologisen turvallisuuden tunnetta olisi mitattu myös koulun ulkopuolelle liitettyjen kysymysten avulla.

Tuloksissa käy ilmi, että pojat kokivat tyttöjä korkeampaa turvallisuuden tunnetta. Tämä havainto on yhdenmukainen aiempien tutkimustulosten kanssa (mm. Gini ym., 2020; Williams ym., 2018; Varjas ym., 2009). Kuitenkin myös päinvastaisia havaintoja on tehty aiemmissa tutkimuksissa (mm. Akiba, 2008; Yablon & Addington, 2010). Tässä tutkimuksessa oppilaan kiusatuksi joutumisen ja sukupuolen selitysaste koettuun psykologiseen turvallisuuteen kuitenkin oli matala. Matalan selitysasteen ja aikaisempien ristiriitaisten tutkimustulosten perusteella on syytä epäillä, että koettuun psykologiseen turvallisuuteen ovat sukupuolen lisäksi yhteydessä muut tekijät. Yang ym. (2021) arvioivat, että ristiriitaisia tuloksia tutkimuksissa saattaa sukupuolen lisäksi selittää esimerkiksi koulun

maantieteellinen sijainti, kiusaamisen ilmenemismuodot sekä oppilaiden ikä. Myös tämän tutkimuksen tuloksissa todettiin kiusaamisen ilmenemismuotojen (koulu-/nettikiusattu) välillä eroavaisuuksia siinä, miten korkea koettu turvallisuuden tunne oppilaalla oli.

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet

Tutkimuksemme toi tietoa kiusaamisen eri muotojen esiintyvyydestä, kiusatuiksi joutuneiden oppilaiden sukupuolijakaumasta, kiusaamisen muotojen päällekkäistymisestä sekä kiusaamisen yhteydestä koettuun psykologiseen turvallisuuteen. Tutkimuksemme kohderyhmää (suomalaiset 3.-4.-luokkalaiset) ei tietääksemme ole vielä tutkittu kiusaamiseen liittyvissä laajoissa interventioissa 2020-luvulla.

Tutkimuksemme tulokset osoittivat, että sukupuolella ei ole yhteyttä kiusaamisen uhriksi joutumiseen. Havainto haastaa aikaisempia tutkimustuloksia, joista useassa poikien on nähty olevan tyttöjä useammin kiusaamisen uhreja (mm. Casper & Card, 2017; Cook ym., 2010; Obregon-Cuesta ym., 2022; Smith ym., 2019). Se, että sukupuolen ei todettu tässä tutkimuksessa olevan yhteydessä kiusatuksi joutumiselle, korostaa aiheen tutkimisen ajankohtaisuutta sekä havainnollistaa mahdollista muutosta kiusaamiskäyttäytymisessä.

Myös kiusaamisen muotojen päällekkäistymisestä tehdyt huomiot ovat arvokkaita. Etenkin pelkästään nettikiusattujen oppilaiden määrä on tässä tutkimuksessa huomattavasti korkeampi kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (mm. Salmivalli ym., 2013; Thomas ym., 2017). Tämän tuloksen perusteella olisikin aiheellista suunnata aiempaa enemmän huomiota myös alakouluikäisten lasten netissä kohtaamaan häirintään ja kiusaamiseen.

Tieto kiusaamisen muotojen erilaisista yhteyksistä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen on niin ikään arvokasta, sillä esimerkiksi Ben-Arieh ym. (2009) toteavat turvallisuuden tunteen olevan yksi tärkeimmistä hyvinvoin-

tiin liitettyistä tekijöistä. Tuloksissamme ilmeni koulukiusatuksi joutumisen yhteys koettuun psykologisen turvallisuuden tunteeseen, joka korostaa koulukiusaamisen vastaisen työn tärkeyttä.

Vastaavasti tässä tutkimuksessa todettu koulukiusaamisen toistuvuuden heikko yhteys koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen vahvistaa Yablonin ja Addingtonin (2018) havaintoja siitä, että turvallisuuden tunteeseen vaikuttaa ensisijaisesti se, tapahtuuko kiusaamista olleenkaan eikä niinkään sen toistuvuus. Jo kerran kiusaamisen uhriksi joutuminen saattaa murtaa oppilaan käsitykset omasta immunitetistaan kiusaamiseen liittyen ja täten heikentää koettua psykologisen turvallisuuden tunnetta enemmän kuin sitä seuraavat kiusaamiskokemukset (Yablon & Addington, 2018). Havainnot kiusaamisen toistuvuudesta korostavat etenkin ennakkoinnin tärkeyttä, varhaisten riskitekijöiden tunnistamista sekä kiusaamisen vähentämistä jo ennen kuin se ehtii alkaa.

Tässä tutkimuksessa oli myös rajoituksia. Tutkimuksessa käytetty aineisto oli suhteellisen pieni ($n = 706$), mitä voidaan pitää tutkimuksen luotettavuutta rajoittavana tekijänä. Etenkin kiusattujen oppilaiden määrä jäi aineistossa vähäiseksi, joka vaikuttaa tulosten perusteella tehtäviin johtopäätöksiin ja niiden yleistettävyyteen. Lisäksi aineiston pieni koko voi vaikuttaa analyyseihin sekä heikentää niiden luotettavuutta.

On myös tärkeä huomioda, että tähän tutkimukseen osallistuminen oli sekä kouluille että oppilaille vapaaehtoista. Koska kiusaaminen tutkittavana aiheena saattaa olla monelle arka ja vaikeasti käsiteltävä, ne oppilaat, vanhemmat ja koulut, jotka häpeävät omaa tilannettansa saattavat tällaisissa tilanteissa jättäytyä tutkimuksen ulkopuolelle. Oppilaat myös esiintyivät kyselylomakkeissa omilla nimillään, minkä seurauksena kynnyksellä ilmoittaa itseensä kohdistuvasta kiusaamisesta saattaa olla korkeampi kuin täysin anonymisoidussa kyselylomakkeessa. Tämä saattaa osaltaan heikentää tulosten yleistettävyyttä ja luotettavuutta. Tutkimukseen osallistujat olivat myös hieman valikoituneita, koska aineistonkeruusta vastannut taho toivoi erityisesti niiden luokkien osallistuvan, joissa kiusaamista tai häiriökäytöstä on havaittu.

Kiusaaminen määriteltiin oppilaille esitetyissä lomakkeissa tahallisen pahammielisen aiheuttamisena. Tämä määritelmä ei kuitenkaan täytä tutkimuskirjallisuuden kiusaamiselle määrittämiä kriteerejä vallan epätasapainosta osapuolten välillä (esim. Olweus, 2013). On siis mahdollista, että vastanneiden joukossa on oppilaita, joiden kohdalla tämä kiusaamisen kriteeri ei täyty, mutta jotka näytettyvät aineistossa kiusaamisen uhreina.

Myös sukupuolivähemmistöjen sulkeminen tämän tutkimuksen aineiston ulkopuolelle saattaa vaikuttaa tuloksiin, sillä esimerkiksi Opetushallituksen (2023) mukaan vuonna 2021 sukupuolivähemmistöön kuuluva oppilas joutuu noin kolme kertaa cissukupuolista oppilasta todennäköisemmin kiusaamisen kohteeksi. Sukupuolten välisen eron tutkimista vaikeuttaa myös esimerkiksi se, että poikien on todettu kertovan tyttöjä harvemmin kiusatuksi joutumisesta (Hunter & Boyle, 2004). Tässä tutkimuksessa ei myöskään huomioitu oppilaiden etnisyyttä. Suomalaisissa kouluissa ulkomaalaistaustaisella oppilaalla on huomattavasti korkeampi todennäköisyys tulla kiusatuksi kuin suomalaistaustaisella oppilaalla (Opetushallitus, 2023).

Tutkimusta rajoittavana tekijänä voidaan pitää myös psykologisen turvallisuuden väittämien muotoilua. Psykologisen turvallisuuden väittämät muotoiltiin mittaamaan koettua psykologista turvallisuutta pelkästään koulun kontekstissa. Täten on aiheellista pohtia, voidaanko väittämällä mitata kokonaisvaltaista psykologisen turvallisuuden tunnetta vai pelkästään koulussa koettua turvallisuuden tunnetta. Huomionarvoista on myös se, että väittämistä muodostetun summamuuttujan Cronbachin alfa oli vain tyydyttävä. Näillä tekijöillä voi olla seurauksia etenkin tutkimuksemme kolmannen ja neljännen tutkimuskysymyksen tuloksiin.

4.3 Jatkotutkimustarpeet

Kiusaamista käsittelevä tutkimuskirjallisuus on jo pidempään kärsinyt siitä, että yhtä yleisesti hyväksyttyä määritelmää kiusaamisesta ei ole. Tämä vaikeuttaa eri

tutkimusten tulosten suhteuttamista ja vertailua keskenään. Olisikin tärkeää kehittää toimiva mittari, jota käytettäisiin esimerkiksi kaikissa kiusaamisen esiintyvyyttä tarkastelevissa tutkimuksissa.

Tässä tutkimuksessa perehdyttiin pikaisesti koulukiusaamisen määrän sekä kiusaamisen uhrien sukupuolta koskevaan muutokseen Suomessa. Aiheeseen ei kuitenkaan tarkemmin syvennytty. Olisi kuitenkin mielenkiintoista tutkia, mikä selittää sen, että usean aikaisemman tutkimuksen mukaan pojat ovat olleet huomattavasti tyttöjä useammin kiusaamisen uhreja, mutta tässä tutkimuksessa sukupuolten välistä eroa ei ollut.

Aikaisempien tutkimusten mukaan yhteys kiusatuksi joutumisen ja kiusaamiseen syyllistymisen välillä on vahva sekä nettikiusaamisessa että perinteisessä kiusaamisessa (mm. Walters, 2021; Görzig & Machackova, 2015; Law ym., 2012). Kiusaamisen muotojen päällekkäistymisen ohessa jatkossa olisi aiheellista tutkia kiusaamisen roolien päällekkäistymistä sekä niiden yhteyttä koettuun psykologiseen turvallisuuteen.

Myös oppilaiden taustojen tarkempi huomioiminen jatkotutkimuksissa on tarpeen, sillä Opetushallituksen (2023) mukaan eri vähemmistöihin kuuluvia oppilaita kiusataan muita todennäköisemmin. Koska koulukiusaamisen on todettu olevan yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen, olisi mielenkiintoista tutkia, kokevatko seksuaali- sukupuoli- ja etniset vähemmistöt matlampaa turvallisuuden tunnetta Suomen kouluissa.

Kiusaamisen toistuvuudella todettiin heikko yhteys koettuun turvallisuuden tunteeseen. Tutkimuksessamme käy myös ilmi, että kiusaamisen ilmenemis- muotojen välillä on eroavaisuuksia siinä, miten kiusaaminen on yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuden tunteeseen. Olisi siis mielenkiintoista tutkia, minkälaisen tekojen toistuvuus on voimakkaimmin yhteydessä koettuun psykologiseen turvallisuuteen.

Aikaisemmat tutkimukset (mm. Salmivalli ym., 2013; Thomas ym., 2017) viittaavat siihen, että pelkästään netissä kiusatuksi joutuneiden oppilaiden määrä on todella vähäinen. Tässä tutkimuksessa kuitenkin huomattiin, että pel-

kästään netissä kiusattuja oppilaita oli enemmän kuin esimerkiksi oppilaita, joiden kohdalla kiusaamisen muodot päällekkäistyivät. Jatkossa aihetta olisi tarpeellista tutkia, jotta saadaan tietoa siitä, onko pelkästään netissä kiusattujen oppilaiden osuus kasvamassa ja jos on, millä toimilla tähän muutokseen tulisi reagoida.

Tämän tutkimuksen aineisto etenkin kiusattujen osalta jäi pieneksi. Koska kyseessä on poikittaistutkimus, ei tämän tutkimuksen tulosten avulla voida myöskään päätellä syy-seuraussuhteita siitä, johtaako esimerkiksi nettikiusaamisen uhriksi joutuminen myös perinteisen kiusaamisen uhriksi joutumiseen vai päin vastoin. Myöskään kiusaamisen ja psykologisen turvallisuuden välistä suhdetta ei samasta syystä voida tarkastella syy-seuraussuhteiden näkökulmasta. Tulevaisuudessa olisikin tärkeää toteuttaa laajoja koulukiusaamista ja netti-kiusaamista tarkastelevia tutkimuksia suurilla aineistoilla. Myös pitkittäistutkimusten tarve on suuri, sillä niiden avulla kiusaamisen syihin ja seurauksiin voidaan syventyä tarkemmin.

Jos myös tulevaisuudessa lapset viettävät paljon aikaa internetissä, turvallista internetin käyttöä tulisi opettaa heille vielä enemmän. Keeley ja Little (2017) huomasivat monelta lapselta puuttuvan internetin turvalliseen käyttöön vaadittavia digitaalisia sekä kriittisen ajattelun taitoja. Nämä taidot on huomioitu esimerkiksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014), mutta on aiheellista tutkia, ovatko nämä toimet riittävät varmistamaan turvallisen internetin käytön lapsille. Ylipäänsä pohtimisen arvoista on, mikä on se taho, jonka tulisi olla vastuussa näiden taitojen opettamisesta.

LÄHTEET

- Akiba, M. (2008). Predictors of student fear of school violence: A comparative study of eighth graders in 33 countries. *School effectiveness and school improvement*, 19(1), 51-72. <https://doi.org/10.1080/09243450801936878>
- Bachman, R., Randolph, A., & Brown, B. L. (2011). Predicting perceptions of fear at school and going to and from school for African American and white students: *The Effects of School Security Measures*. *Youth & society*, 43(2), 705-726. <https://doi.org/10.1177/0044118X10366674>
- Ben-Arieh, A., McDonell, J., & Attar-Schwartz, S. (2009). Safety and home-school relations as indicators of children well being: Whose perspective counts? *Social indicators research*, 90(3), 339-349. <https://doi.org/10.1007/s11205-008-9267-y>
- Bentley, T. A., Teo, S. T. T., Nguyen, D. T. N., Blackwood, K., Catley, B., Gardner, D., Forsyth, D., Bone, K., Tappin, D., D'Souza, N., & Port, Z. (2021). Psychosocial influences on psychological distress and turnover intentions in the workplace. *Safety science*, 137, 105200. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105200>
- Camacho, A., Smith, P. K., Ortega-Ruiz, R., & Romera, E. M. (2023). Joint trajectories of cyberbullying perpetration and victimization: Associations with psychosocial adjustment. *Computers in human behavior*, 148, 107924. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2023.107924>
- Casper, D. M., & Card, N. A. (2017). Overt and relational victimization: A meta-analytic review of their overlap and associations with social-psychological adjustment. *Child development*, 88(2), 466-483. <https://doi.org/10.1111/cdev.12621>
- Cohen, J., McCabe, E. M., Michelli, N. M., & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *Teachers college record*, 111(1), 180-213. <https://doi.org/10.1177/016146810911100108>
- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A

meta-analytic investigation. *School psychology quarterly*, 25(2), 65-83.

<https://doi.org/10.1037/a0020149>

Edmondson, A. (1999). Psychological safety and learning behavior in work teams. *Administrative science quarterly*. 44, 2, 350-383.

<https://doi.org/10.2307/2666999>

Elledge, L.C.; Williford, A.; Boulton, A.J.; DePaolis, K.J.; Little, T.D.; Salmivalli, C. Individual and contextual predictors of cyberbullying: The influence of children's provictim attitudes and teachers' ability to intervene. *J. Youth adolesc.* 2013, 42, 698-710.

Englander, E., Donnerstein, E., Kowalski, R., Lin, C. A., & Parti, K. (2017).

Defining cyberbullying. *Pediatrics*, 140(Supplement_2), S148-S151.

<https://doi.org/10.1542/peds.2016-1758U>

Esbensen, F., & Carson, D. C. (2009). Consequences of being bullied: Results from a longitudinal assessment of bullying victimization in a multisite sample of american students. *Youth & society*. 41, 2, 209-233.

<https://doi.org/10.1177/0044118X09351067>

Gini, G., Holt, M., Pozzoli, T., & Marino, C. (2020). Victimization and Somatic Problems: The Role of Class Victimization Levels. *The Journal of school health*, 90(1), 39-46. <https://doi.org/10.1111/josh.12844>

González-Cabrera, J., Calvete, E., León-Mejía, A., Pérez-Sancho, C., & Peinado, J. M. (2017). Relationship between cyberbullying roles, cortisol secretion and psychological stress. *Computers in human behavior*, 70, 153-160.

<https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.12.054>

Guo, S. (2016). A meta-analysis of the predictors of cyberbullying perpetration and victimization. *Psychology in the schools*, 53(4), 432-453.

<https://doi.org/10.1002/pits.21914>

Görzig, A., Machackova, H. (2015). Cyberbullying from a socio-ecological perspective: A contemporary synthesis of findings from EU Kids Online.

Highberger, J., Wang, W., & Brittingham, R. (2022). Differences in perception of safety before and after school shootings: A multi-event analysis. *Journal of*

school violence, 21(3), 312–326.

<https://doi.org/10.1080/15388220.2022.2098500>

- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2017). Cultivating youth resilience to prevent bullying and cyberbullying victimization. *Child abuse & neglect*, 73, 51–62. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.09.010>
- Hunter, S. C., & Boyle, J. M. E. (2004). Appraisal and coping strategy use of victims of school bullying. *British Journal of Educational Psychology*, 74, 83–107. <http://dx.doi.org/10.1348/000709904322848833>.
- Interlearn. (2023). The centre of excellence for learning dynamics and intervention research. <https://interlearn.fi/en>
- Keeley, B., & Little, C. (2017). The state of the worlds children 2017: children in a digital world. UNICEF. 3 United Nations Plaza, New York, NY 10017.
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological bulletin*, 140(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>
- Kärnä, A., Voeten, M., Little, T. D., Poskiparta, E., Alanen, E., & Salmivalli, C. (2011). Going to scale: A nonrandomized nationwide trial of the KiVa antibullying program for grades 1-9. *Journal of consulting and clinical psychology*, 79(6), 796–805. <https://doi.org/10.1037/a0025740>
- Laitinen, K., Haanpää, S., Francke, L., & Lahtinen, M. (2020). Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus.
- Law, D. M., Shapka, J. D., Hymel, S., Olson, B. F., & Waterhouse, T. (2012). The changing face of bullying: An empirical comparison between traditional and internet bullying and victimization. *Computers in human behavior*, 28(1), 226–232. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.09.004>
- Lee, S., Kim, C.-J., & Kim, D. H. (2015). A meta-analysis of the effect of school-based anti-bullying programs. *Journal of child health care*, 19(2), 136–153. <https://doi.org/10.1177/1367493513503581>

- Lodge, J., & Frydenberg, E. (2005). The role of peer bystanders in school bullying: Positive steps toward promoting peaceful schools: Theory into practice: 44 (4). https://doi.org/10.1207/s15430421tip4404_6
- Martínez-Monteaagudo, M. C., Delgado, B., Inglés, C. J., & Escortell, R. (2020). Cyberbullying and social anxiety: A latent class analysis among Spanish adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 17(2), 406. <https://doi.org/10.3390/ijerph17020406>
- Meltzer, H., Vostanis, P., Goodman, R., & Ford, T. (2007). Children's perceptions of neighbourhood trustworthiness and safety and their mental health. *Journal of child psychology and psychiatry*, 48(12), 1208–1213. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01800.x>
- Merrell, K. W., Gueldner, B. A., Ross, S. W., & Isava, D. M. (2008). How effective are school bullying intervention programs? A meta-analysis of intervention research. *School psychology quarterly*, 23(1), 26–42. <https://doi.org/10.1037/1045-3830.23.1.26>
- Mirza, M. Z., Isha, A. S. N., Memon, M. A., Azeem, S., & Zahid, M. (2022). Psychosocial safety climate, safety compliance and safety participation: The mediating role of psychological distress. *Journal of management and organization*, 28(2), 363–378. <https://doi.org/10.1017/jmo.2019.35>
- Morin, H. K., Bradshaw, C. P., & Kush, J. M. (2018). Adjustment outcomes of victims of cyberbullying: The role of personal and contextual factors. *Journal of school psychology*, 70, 74–88. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2018.07.002>
- Myers, C., & Cowie, H. (2019). Cyberbullying across the lifespan of education: Issues and Interventions from school to university. *International journal of environmental research and public health*, 16(7), 1217. <https://doi.org/10.3390/ijerph16071217>
- Notar, C., Padgett, S., & Roden, J. (2013). Cyberbullying: A review of the literature. *Universal journal of educational research*, 1(1), 1–9. <https://doi.org/10.13189/ujer.2013.010101>

- Närhi, V., Kiiski, T., & Savolainen, H. (2017). Reducing disruptive behaviours and improving classroom behavioural climate with class-wide positive behaviour support in middle schools. *British educational research journal*, 43(6), 1186-1205. <https://doi.org/10.1002/berj.3305>
- Obregon-Cuesta, A. I., Mínguez-Mínguez, L. A., León-del-Barco, B., Mendo-Lázaro, S., Fernández-Solana, J., González-Bernal, J. J., & González-Santos, J. (2022). Bullying in adolescents: differences between gender and school year and relationship with academic performance. *International journal of environmental research and public health*, 19(15), 9301.
- Olweus, D. (2010). Bullying in schools: Facts and intervention. *Kriminalistik*, 64.
- Olweus, D. (2012). Cyberbullying: An overrated phenomenon? *European journal of developmental psychology*, 9(5), 520-538.
<https://doi.org/10.1080/17405629.2012.682358>
- Olweus, D. (2013). School bullying: Development and some important challenges. *Annual review of clinical psychology*, 9(1), 751-780.
<https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185516>
- Olweus, D. (1992). Victimization among schoolchildren: Intervention and prevention. In G. W. Albee, L. A. Bond, & T. V. C. Monsey (Eds.), *Improving children's lives: Global perspectives on prevention* (pp. 279–295). Sage Publications, Inc.
- Opetushallitus. (2023). Kiusaamisen yleisyys lasten ja nuorten kokemana.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kiusaamisen-yleisyys-lasten-ja-nuorten-kokemana>
- Opetushallitus [OPH] (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*.
Digitaalinen osaaminen varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa.
Perusopetuslaki 21.8.1998/628
- Randa, R. (2013). The influence of the cyber-social environment on fear of victimization: Cyberbullying and school. *Security journal*, 26(4), 331–348.
<https://doi.org/10.1057/sj.2013.22>

- Salmivalli, C. (2014). Participant roles in bullying: How can peer bystanders be utilized in interventions? *Theory into practice*, 53(4), 286–292.
<https://doi.org/10.1080/00405841.2014.947222>
- Salmivalli, C., Sainio, M., & Hodges, E. V. E. (2013). Electronic victimization: Correlates, antecedents, and consequences among elementary and middle school students. *Journal of clinical child & adolescent psychology*, 42(4), 442–453. <https://doi.org/10.1080/15374416.2012.759228>
- Salmon, G., James, A., Cassidy, E. L., & Javaloyes, M. A. (2000). Bullying a review: Presentations to an adolescent psychiatric service and within a school for emotionally and behaviourally disturbed children. *Clinical child psychology and psychiatry*, 5(4), 563-579.
<https://doi.org/10.1177/1359104500005004010>
- Schneider, S. K., O'Donnell, L., Stueve, A., & Coulter, R. W. S. (2012). Cyberbullying, school bullying, and psychological distress: A regional census of high school students. *American journal of public health* (1971), 102(1), 171-177. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2011.300308>
- Slonje, R., Smith, P. K., & Frisé, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in human behavior*, 29(1), 26–32.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.05.024>
- Smith, P. K., del Barrio, C., & Tokunaga, R. (2012). Definitions of bullying and cyberbullying: How useful are the terms? In S. Bauman, J. Walker & D. Cross (eds), *principles of cyberbullying research: Definition, methods, and measures*. New York & London: Routledge, 64-86.
- Smith, P. K., López-Castro, L., Robinson, S., & Görzig, A. (2019). Consistency of gender differences in bullying in cross-cultural surveys. *Aggression and violent behavior*, 45, 33–40. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.04.006>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry*, 49(4), 376–385.
<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>

- Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus bully=victim questionnaire. *Aggressive behavior*, 29, 239–268. <https://doi.org/10.1002/ab.10047>
- Sun, S., Fan, X., & Du, J. (2016). Cyberbullying perpetration: A meta-analysis of gender differences. *International journal of internet science*, 11(1), 61.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2023). Kouluterveyskyselyn tulokset. Perusopetus 4. ja 5. lk oppilaat. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>
- Thomas, H. J., Connor, J. P., Lawrence, D. M., Hafekost, J. M., Zubrick, S. R., & Scott, J. G. (2017). Prevalence and correlates of bullying victimisation and perpetration in a nationally representative sample of Australian youth. *Australian and New Zealand journal of psychiatry*, 51(9), 909-920. <https://doi.org/10.1177/0004867417707819>
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in human behavior*, 26(3), 277–287. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK]. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK]. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.
- Varjas, K., Henrich, C. C., & Meyers, J. (2009). Urban Middle School Students' Perceptions of Bullying, Cyberbullying, and School Safety. *Journal of school violence*, 8(2), 159-176. <https://doi.org/10.1080/15388220802074165>

- Vismara, M., Girone, N., Conti, D., Nicolini, G., & Dell'Osso, B. (2022). The current status of cyberbullying research: A short review of the literature. *current opinion in behavioral Sciences*, 46, 101152.
- Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus 2021, Tilastokeskus.
https://www.stat.fi/til/sutivi/2021/sutivi_2021_2021-11-30_fi.pdf
- Walters, G. D. (2021). School-Age Bullying Victimization and Perpetration: A Meta-Analysis of Prospective Studies and Research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(5), 1129-1139. <https://doi.org/10.1177/1524838020906513>
- Wilcox, P., Augustine, M. C., Bryan, J. P., & Roberts, S. D. (2005). The "reality" of middle-school crime: Objective vs. subjective experiences among a sample of Kentucky youth. *Journal of school violence*. 4, 2, 3–28.
https://doi.org/10.1300/J202v04n02_02
- Williams, S., Schneider, M., Wornell, C., & Langhinrichsen-Rohling, J. (2018). Student's Perceptions of School Safety: It Is Not Just About Being Bullied. *The Journal of school nursing*, 34(4), 319-330.
<https://doi.org/10.1177/1059840518761792>
- Yablon, Y. B., & Addington, L. A. (2010). Putting Students' Views of School Safety Into Context: A Comparison of Adolescent Personal Safety Across Locations in Israel. *Journal of school violence*, 9(4), 407-422.
<https://doi.org/10.1080/15388220.2010.507147>
- Yablon, Y. B., & Addington, L. A. (2018). Students' feeling of safety in school: Does frequency of victimization matter? *American journal of criminal justice*, 43(1), 26–38. <https://doi.org/10.1007/s12103-017-9410-x>
- Yang, C., Lin, X., & Stomski, M. (2021). Unequally Safe: Association Between Bullying and Perceived School Safety and the Moderating Effects of Race/Ethnicity, Gender, and Grade Level. *School psychology review*, 50(2-3), 274-287. <https://doi.org/10.1080/2372966X.2020.1860427>
- Ybarra, M. L., Boyd, D., Korchmaros, J. D., & Oppenheim, J. (Koby). (2012). Defining and measuring cyberbullying within the larger context of bullying victimization. *Journal of adolescent health*, 51(1), 53–58.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.12.031>

Zhu, C., Huang, S., Evans, R., & Zhang, W. (2021). Cyberbullying among adolescents and children: A comprehensive review of the global situation, risk factors, and preventive measures. *Frontiers in public health*, 9, 634909. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.634909>